

Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin İş Sağlığı Alanında Çalışma Konusundaki Düşünceleri

Ayşe GÜMÜŞLER BAŞARAN¹

¹Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
Ayşe Gümüşler Başaran: <http://orcid.org/0000-0002-7554-4358>

Özet

Amaç: İş sağlığı hemşireliği, hemşireliğin çalışma alanlarından biridir. İş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının önemi gün geçtikçe artmakta ve öğrencilerin iş sağlığı alanında çalışma konusunda görüşleri önem kazanmaktadır. Bu çalışmada öğrencilerin iş sağlığı hemşireliği alanında çalışma konusundaki düşüncelerini ve görevleri konusundaki bilgi düzeylerini öğrenmek amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışma, 2019 yılı Haziran ayında 210 hemşirelik öğrencisiyle yürütülen kesitsel bir çalışmadır. Veriler, araştırmacılar tarafından soru formuyla sınıfta gözlem altında toplandı. Verilerin analizinde yüzde, ortalama, standart sapma ve kıkare testi kullanıldı. Anlamlılık değeri $p < 0,05$ olarak kabul edildi.

Bulgular: Öğrencilerin %67'si kız, yaş ortalamaları $21,5 \pm 1,49$ 'dur. Mezun olduklarında %55,6'sı hastanede, %29,5'i ASM/TSM'de çalışmak istemektedir. İş sağlığı alanında %17,6'sı çalışmaktan memnun olacağını belirtti. Öğrenciler iş sağlığı alanında çalışan bir hemşirenin %77,6 oranıyla en fazla eğitici rolünü kullanılabileceğini ve %41,4 oranıyla çalışma ortamıyla ilgili sorunları saptama görevi olduğunu ifade etti. Hemşirelikle ilgili mevzuat içerisinde işyeri hemşireliğinin tanımlandığı yasa-yönetmelik-yönerge olduğunu belirten %42,4 olup 4. sınıflarda ve iş sağlığı ile ilgili ders alanlarda anlamlı fazla bulundu.

Sonuç: Öğrencilerin yarısı mezun olduklarında hastanelerde çalışmak isterken, dörtte üçü işyerinde de çalışabileceğini belirtti. İş sağlığıyla ilgili derslerin, bilgi düzeylerini artırdığı, ancak çalışma isteğini etkilemediği görüldü.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik, iş sağlığı, öğrenci

Nursing Students' Views on Working in the Field of Occupational Health

Abstract

Aim: Occupational health nursing is one of the working fields of nursing. The significance of occupational health and safety practices is increasing day by day, and students' views on working in the field of occupational health are gaining importance. The aim of this study was to determine the students' views on working in the field of occupational health nursing and their level of knowledge about related duties.

Methods: This cross-sectional study was carried out with 210 nursing students in June 2019. The data were collected under observation in the classroom by the researchers using a questionnaire. Percentage, mean, and standard deviation and the Chi-square were used for analysis. The significance value was accepted as $p < 0.05$.

Results: 67% of the students were girls, and their mean age was 21.5 ± 1.49 . 55.6% want to work in hospitals and 29.5% in FHC/CHC when they graduate. 17.6% stated that they would be happy to work in the field of occupational health. The students, 77.6% reported that a nurse working in the field of occupational health would use the role of the educator role the most, and 41.4% stated that they had the task of identifying problems related to the working environment. 42.4% knew about a law-regulation-directive defining workplace nursing within the nursing-related legislation, were found to be significantly higher in 4th-grade students and those taking courses related to occupational health.

Conclusion: While half of the students want to work in hospitals when they graduate, three quarters of them stated that they can also work in the workplaces. Occupational health-related courses increased the level of knowledge but did not affect the willingness to work.

Keywords: Nursing, occupational health, student

Yazışma Adresi/Address for Correspondence:

Ayşe GÜMÜŞLER BAŞARAN

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Rize/Türkiye

Telefon/Phone: 0 464 214 3941 E-mail: ayse.basaran@erdogan.edu.tr

Geliş Tarihi/Received: 20.10.2021 | Kabul Tarihi/Accepted: 17.05.2022

*Not: Bu çalışma 6. Uluslararası 17. Ulusal Hemşirelik Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Çalışanların sağlığını koruma, geliştirme ve sürdürme çabaları multiprofesyonel bir iştir. Bu ekip içerisinde farklı çalışma alanları olan hemşireler yer almaktadır. Yönetmelikle İş Sağlığı Hemşireliği, Halk Sağlığı Hemşireliğinin alt çalışma alanı olarak tanımlanmıştır (1). İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda işyeri hemşiresi 'hemşirelik mesleğini icra etmeye yetkili, iş sağlığı ve güvenliği alanında görev yapmak üzere Bakanlıkça yetkilendirilmiş işyeri hemşireliği belgesine sahip hemşire/sağlık memuru' olarak tanımlanmıştır. Ayrıca kanunda işverene sağlık ve güvenlik tedbirlerin alma yükümlülüğü verilmektedir. İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimi (İSGB) ya da Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimi (OSGB) iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin yürütüldüğü birim olarak tanımlanmıştır. İşyeri hekimi ve on ve daha fazla çalışanı olan çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde diğer sağlık personeli görevlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir (2). İşyeri Sağlık Birimleri ve İşyeri Hekimlerinin Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte, elli ve daha fazla işçi çalıştırılan işyerlerinde işverenler tarafından bir sağlık birimi kurmak zorunluluğu vardır, sağlık biriminde; en az bir işyeri hekimi ile birlikte en az bir işyeri hemşiresi veya sağlık memuru

görevlendirilmesi zorunluluğu yer almaktadır (3).

İş sağlığı hemşiresinin görevlerine bakıldığında hemşireliğin genel görevlerinin yanında çalışma ortamında sorunların saptanması ve önceliklerin belirlenmesinde ekip ile birlikte çalışma, sağlığı tehdit eden riskleri saptama, işçi ve ailelerine sağlık sorunlarını çözüme rehberlik etme ve onlar hakkında bilgi toplayıp kayıt tutma, işe giriş ve periyodik muayeneleri işyeri hekimi ile planlama ve takip etme, reçete edilen ilaçları uygulama, kazaların ve meslek hastalıklarının önlenmesi, tedavisi, izlenmesi, çalışanların ruh sağlığını koruma çalışmaları, beslenme ve kilo kontrolü, düzenli egzersiz, stres yönetimi, sigarayı bırakma gibi sağlık davranışlarını geliştirme programları uygulama, yaralanma durumunda ilk müdahale, ilk yardım konusunda eğitim yapma, çevre koşullarının düzeltilmesinde işbirliği, kronik hastalığı olan çalışanlara hemşirelik girişimleri, iş sağlığı ve güvenliği bilincinin geliştirilmesi çalışmaları yapma, etik ilkeleri gözetme, çalışan haklarını koruma, öğrenci hemşirelerin uygulama eğitimlerini destekleme olduğu yönetmelikte tanımlanmıştır (1).

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) belgelerinde iş sağlığı ekibinde iş sağlığı hemşirelerinin yer alması gerektiği belirtilmektedir. Hemşire personeli olarak hemşirelik

asistanları, kayıtlı hemşireler ve iş sağlığı hemşireleri olmak üzere üç tür hemşirenin iş sağlığı hizmetlerin yaygın olarak çalıştığı belirtilmektedir (4).

Çalışanların sağlığını koruma, geliştirme ve sürdürme çabaları multiprofesyonel bir iştir ve bu ekip içerisinde hemşirenin rolü önemlidir. İşe devamsızlıkları azalttığı, koruyucu ekipman kullanımını, danışmanlık alımı ve olumlu davranış değişikliklerinde artışa neden olduğu belirtilmiştir (5). İş sağlığı hemşirelerinin geliştirdiği ve uyguladığı iş sağlığı programlarının uzun vadeli sonuçları değerlendirildiğinde; sağlık bakım giderlerinin azaldığı, bakımın kalitesinin arttığı, işçinin moral ve üretkenliğinin arttığı, sağlık risklerinin azaldığı bulunmuştur (6). İş sağlığı hemşireliği, çalışan sağlığının geliştirilmesi, korunması, sürdürülmesi için, çalışanlara ve çalışma çevresine yönelik hemşirelik uygulamalarının yapıldığı özel bir alandır (7). Bu açıdan bakıldığında iş sağlığı hemşirelerine ihtiyaç olduğu ortadadır.

Günümüzde hemşirelerin büyük bir çoğunluğu tedavi edici hizmet sunan hastanelerde görev yapmaktadır. Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2018 verilerine göre tüm sektörlerde bulunan toplam hemşire sayısı 193.103'tür. Hemşirelerin 132.333'ü Sağlık Bakanlığına bağlı çalıştığı, 118.625'i hastanelerde, 8.143'ü aile hekimliklerinde çalıştığı belirtilmiştir (8).

Bu konuda yapılan çalışmamalar sınırlı olup Ankara'da yapılan bir çalışmada hemşirelerin en çok poliklinik ve tedavi edici hizmetlere ilişkin kayıt tuttukları, %51'inin sağlık eğitimi verdikleri belirtilmiştir (9).

DSÖ'nün hemşireler için belirlemiş olduğu öncelikli araştırma alanları içerisinde sağlık işgücünde arz-talep ve işçi sağlığı konuları yer almaktadır (10). İnsangücü ihtiyacının fazla olduğu hemşirelik mesleğinde, hemşirelik öğrencilerinin iş sağlığı hizmetlerinde çalışmayı isteme durumlarının ne olduğu merak konusudur. Öğrencilerin iş sağlığı hemşireliği konusunda bilgi düzeyleri, mezun olduklarında iş sağlığı hemşireliği yapma konusundaki görüşleri ve gerekçeleri önem kazanmaktadır. Bu çalışmada öğrencilerin iş sağlığı hemşireliği alanında çalışma konusundaki düşüncelerini ve görevleri konusundaki bilgi düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Çalışma, Rize ilinde, 2019 yılı Haziran ayında yürütülen, tanımlayıcı tipte kesitsel bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini bir üniversitenin hemşirelik bölümü 2., 3., 4. sınıfa kayıtlı 272 öğrencisi oluşturdu. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyip öğrencilerin tamamına ulaşılması hedeflendi. Veriler toplanırken sınıfta bulunan ve gönüllü olarak katılmayı kabul

eden 210 öğrenci ile tamamlandı. Öğrencilerin %77'sine ulaşıldı. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen tanımlayıcı bilgiler, iş sağlığı hemşireliği hakkındaki bilgi ve düşüncelerinin sorulduğu anket formu kullanıldı (2,5,11,12). Anket formunda; yaş, cinsiyet, anne-baba eğitim durumu, gelir düzeyi algısı, mezun olduğu lise ve çalışma durumu, mezun olduğunda çalışma istediği kurum, iş yeri hemşireliği yapma isteği ve işyerlerinde hemşire bulunması gerekliliği, iş sağlığı alanında çalışma ya da çalışmama isteği nedenleri, iş yeri hemşiresi olma koşulu, teknisyenlerinde çalışabileceği bilgisi ve nedenleri, OSGB ve İSGB bilgisi, ders ya da bölüm olarak iş sağlığı konusunu alma durumu, iş sağlığı alanında kullanılan hemşirelik rolleri, yasa ve yönetmelik bilgisi ve işyeri

hemşiresinin görevlerini içeren sorular yer almaktadır. Anketler sınıf ortamında aynı anda dağıtılıp öğrencilerin doldurmaları istenerek gözlem altında toplandı. Bağımlı değişkenleri sınıf, cinsiyet, iş sağlığı ile ilgili ders alma durumu, işyeri hemşiresi olarak çalışma için ne gerektiğini bilme oluşturdu.

Verilerin istatistiksel analizinde SPSS 22 paket programı kullanıldı. Tanımlayıcı veriler yüzde, ortalama, standart sapma ile ifade edildi, nitel verilerin istatistiksel analizinde kıkare testi kullanıldı. Anlamlılık değeri $p < 0,05$ olarak kabul edildi.

Üniversitenin Girişimsel Olmayan Etik Kurul izni (2019-93) ve kurum izni alındıktan sonra öğrencilerin bilgilendirilmiş gönüllü onam formu ile yazılı izinleri alındı.

Tablo 1: Öğrencilerin İş Sağlığı Alanında Çalışmayı İsteme ve İstememe Nedenleri

İş Sağlığı Alanında Çalışmayı İsteme Nedeni	n	%	İş Sağlığı Alanında Çalışmayı İstememe Nedeni	n	%
Farklı işyerleri ile çalışma imkanı	98	64,1	Mesleki tatminin daha az olacağını düşünme	27	48,2
Daha özerk çalışacağını düşünme	91	59,5	Sabit bir işyeri olmasını tercih etme	20	35,7
İş yükünün hafif olduğunu düşünme	84	54,9	İş garantisi olmadığını düşünme	12	21,4
Nöbet tutulmaması	82	53,6	İş yükünün hafif olduğunu düşünme	11	19,6
Hastane binası dışında çalışma imkanı	79	51,6	Devlet memuru olmamaları	10	17,9
Sağlıklı insanlarla çalışma imkanı	55	35,9	Daha az ücret kazanacağını düşünme	9	16,1
Yapacağı işin daha tatmin edici olduğunu düşünme	49	32,0	Meslek hastalıkları açısından yeterli bilgi sahibi olmama	8	14,3
İyi ücret kazandırması	38	24,8	Farklı sağlık sorunları ile karşılaşabilecek olma	6	10,7
Devlet memuru oldukları için	29	19,0	İş doyumunun az olduğunu düşünme	1	1,8

BULGULAR

Çalışmaya katılan öğrencilerin %67'si kız %33'ü erkek'tir. Öğrencilerin yaş ortalaması 21,5±1,49 olup %36'sı 2. sınıf, %37'si 3. sınıf, %27'si 4. sınıftır. Anne eğitim durumu %71,4 ve baba eğitim durumu %51,9 ile en fazla okuryazar-ortaokul mezunudur. Gelir durumunu yeterli bulan %59,3, kısmen yeterli bulan %35,4, çok yeterli bulan %2,9 ve yetersiz bulan %2,4 oranındadır. Hemşirelerin geniş bir çalışma alanı olduğunu düşünen %82,2, hemşire olarak görev yapan %3,8 oranında olup çalışanların %70'i hastanede çalışmaktadır. Mezun olduklarında %55,6'sı hastanede, %29,5'i Aile Sağlığı Merkezi (ASM)/Toplum Sağlığı Merkezinde (TSM), %12,1'i diğer olarak çalışmak istediğini belirtirken %2,5'i birden fazla yeri belirtmiştir. İş sağlığı ve güvenliği ekibinde hemşire bulunduğunu söyleyen %92,7, hemşirenin işyerlerinde çalışması gerektiğini düşünen %94,3, işyerinde çalışmak istediğini söyleyen %73,2 oranındadır. İşyerinde çalışmayı isteyen öğrencilerin nedenlerine bakıldığında en fazla %64,1 oranıyla farklı işyerleri ile çalışma imkanı olması ifade edilirken işyerinde çalışmayı istemeyen öğrencilerin belirttiği neden en yüksek oranda %48,2 ile mesleki tatminin az olacağını düşünme oldu. Öğrencilerin iş sağlığı alanında çalışmayı isteme ve

Tablo 2: Öğrencilerin İş Sağlığı Alanında Çalışan Bir Hemşirenin Hemşirelik Rollerini Kullanımı Konusundaki Düşünceleri

Hemşirelik Rollerini	n	%
Eğitici	163	77,6
Danışman	149	71,0
Araştırmacı	137	65,2
Karar verici	136	64,8
İletişim ve koordinatörlük	127	60,5
Özerk ve sorumluluk sahibi	111	52,9
Rahatlatici	109	51,9
Tedavi edici	105	50,0
Yönetici	100	47,6
Savunucu	99	47,1
Bakım verici	95	45,2
Rehabilitasyon edici	94	44,8
Kariyer geliştirici	80	38,1

istememe nedenleri Tablo 1'de gösterildi. İşyeri hemşiresi olarak çalışmak için ne gerektiğini bildiğini belirten %17,6, çevre sağlık teknisyeni ve acil tıp teknisyenlerinin aynı işte çalışabileceğini bilen %29, bunu doğru bulan %40,1 oranındadır. Hemşire ile çevre sağlık teknisyeni ve acil tıp teknisyenlerinin aynı işte çalışabilir olma nedenleri ile ilgili öğrencilerin düşüncelerine bakıldığında; %33,3'ü insan gücü ihtiyacının fazla olması nedeniyle çalışmalarını zorunlu, %37,6'sı mevzuatta geçen diğer sağlık personeli sadece hemşire olmadığı için çalışması normal, %20'si yapılacak işler çok özellikli olmadığı için onlarda yapabilir, %33,3'ü hemşirenin yapabileceği işleri onların yapması

Tablo 3: Öğrencilere Göre İşyeri Hemşiresinin Görevleri

İşyeri Hemşiresinin Görevleri	n	%
Genel hemşirelik görevleri	114	54,3
Çalışma ortamı ile ilgili sorunları saptama	150	71,4
Sağlığı tehdit eden riskleri saptama	145	69,0
Sağlık sorunlarını çözmede rehberlik etme	140	66,7
İş kazalarının önlenmesi	131	62,4
İlk yardım yapma, eğitimini verme	125	59,5
Meslek hastalıklarının önlenmesi, tedavisi	118	56,2
İşe giriş ve periyodik muayenelerin takibi	109	51,9
Beslenme, kilo kontrolü, stres yönetimi, egzersiz, sigara bırakma gibi sağlık davranışlarını geliştirme programları uygulama	109	51,9
Çevre koşullarının düzeltilmesi için diğer ekip üyeleri ile işbirliği yapma, çevrede zararlı olabilecek maddelerden numune alımı	109	51,9
İşyeri ortamının etkisi ile oluşan sağlık sorunlarında alınacak önlemler konusunda öneride bulunma ve uygulanmasını sağlama	108	51,4
Sosyoekonomik, öz/soy geçmiş özellikleri, çalışma yaşamı ile ilgili özellikleri sağlık düzeyleri hakkında bilgi toplam ve kayıt tutma	104	49,5
Hastaneye sevk işlemleri	101	48,1
İşyerlerine bağlı kreş ve anaokulunun sağlık kontrolleri	99	47,1
Çalışan kronik hastalıklı bireylerin bakımı ile ilgili hemşirelik girişimlerini planlama, uygulama, değerlendirme	96	45,7
Tedaviyi izleme	93	44,3
İşyeri yemekhanesinde görev alan personele kişisel hijyen, mutfak hijyeni ve besinlerin satın alınmaları, saklanmaları, işlenmeleri, işlendikten sonra saklama konularında sağlık eğitimlerini planlama, yürütme ve denetleme	88	41,9
Reçete edilen ilaçları uygulama	87	41,4
Rehabilitasyon işlemleri	76	36,2

mümkün değil, %13,8'i hemşire hastanelere ancak yetiyor öncelik hastanede olmalı yanıtını verdi. OSGB ve İSGB'nin ne olduğunu bilen %21,7, iş sağlığı dersi alan %27,1, aldığını söyleyenleri %31,1'i ders olarak %68,9'uders içinde bir bölüm olarak iş sağlığı aldığını belirtti. İş sağlığı alanında çalışan bir hemşirenin hemşirelik rollerinden hangilerini kullanacağı sorusuna öğrenciler %77,6 ile eğitici rolü yanıtını verdi. Öğrencilerin iş sağlığı alanında çalışan hemşirenin, hemşirelik rollerinden hangilerini ne oranda

kullanılacağına dair görüşleri Tablo 2'de gösterildi.

Hemşirelikle ilgili mevzuat içerisinde işyeri hemşireliğinin tanımlandığı bir yasa-yönetmelik var mı sorusuna %42,4 oranında var yanıtı verilmiş, nedir sorusuna bir kişi Hemşirelik Yönetmeliği (2011) yanıtını verdi. Öğrenciler işyeri hemşiresinin görevleri nelerdir sorusuna en yüksek %71,4 oranıyla çalışma ortamı ile ilgili sorunları saptama yanıtı verildi. Öğrencilerin işyeri hemşiresinin görevi olarak gördükleri görevler Tablo 3'te gösterildi.

Tablo 4: Sınıflara Göre Bazı Değişkenlerin Dağılımı

Değişkenler	2. sınıf		3. sınıf		4. sınıf		P*
	n	%	n	%	n	%	
Hemşireliğin geniş bir çalışma alanı olduğunu düşünme	60	81,1	65	84,4	46	80,7	,815
İş güvenliği ekibi içerisinde hemşire bulunduğunu düşünme	65	89,0	71	94,7	54	94,7	,330
Hemşirenin işyerlerinde çalışması gerektiğini düşünme	70	93,3	73	94,8	54	94,7	,912
İşyeri hemşireliği yapmak isteme	52	69,3	54	70,1	47	82,5	,180
İşyeri hemşiresi olarak çalışmak için ne gerektiğini bilme	8	10,7	15	19,2	14	24,6	,104
Çevre sağlığı ve acil tıp teknisyeninin iş sağlığı hizmetlerinde hemşire ile aynı işte çalışabilir olduğunu bilme	22	29,3	24	30,8	15	26,3	,851
Çevre sağlığı ve acil tıp teknisyeninin iş sağlığı hizmetlerinde hemşire ile aynı işte çalışabilmesini doğru bulma	27	37,0	36	46,8	20	35,1	,315
OSGB ve İSGB'nin ne olduğunu bilen	10	13,7	15	19,5	20	35,1	,011
Hemşirelik mevzuatı içerisinde işyeri hemşireliğinin tanımlandığı bir yasa, yönetmelik, yönerge olduğu bilen	24	39,3	22	31,4	32	60,4	,005

* Ki-kare

Çalışmaktan en çok memnun olacakları alan sorulduğundan %46,2 tedavi edici hizmetler, %27,1 ASM/TSM, %17,6 iş sağlığı, %4 tedavi edici hizmetler ya da ASM/TSM, %3'ü tedavi edici hizmetler ya da iş sağlığı, %1'i ASM/TSM ya da iş sağlığı, %3'ü her üçü de olabilir yanıtını verdi. Sınıfa göre bazı değişkenlerin dağılımı Tablo 4'te gösterdi.

Sınıf, OSGB ve İSGB'nin ne olduğunu bilme ve hemşirelik mevzuatı içerisinde işyeri hemşireliğinin tanımlandığı bir yasa-yönetmelik-yönerge olduğunu bilmede anlamlı fark oluştururken (p=0,011; p=0,005), cinsiyet hemşireliğin geniş bir çalışma alanı olduğunu düşünmede anlamlı fark oluşturdu (p=0,020).

Cinsiyet ve iş sağlığı hemşireliği ile ilgili ders alma durumuna göre bazı

değişkenlerin dağılımı Tablo 5'te gösterilmiştir.

İş sağlığı ile ilgili ders alma durumuyla, işyeri hemşiresi olarak çalışmak için ne gerektiğini bilme, OSGB ve İSGB'nin ne olduğunu bilme ve hemşirelik mevzuatı içerisinde işyeri hemşireliğinin tanımlandığı bir yasa-yönetmelik-yönerge olduğunu bilme arasında anlamlı fark bulundu (p<0,001; p<0,001; p<0,001).

TARTIŞMA

İş sağlığı hizmetlerinin etkin bir şekilde yürütülebilmesi, iş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesi için; bilgi ve deneyim ile donatılmış, yeterli eğitimi almış insan kaynaklarını iyi planlanarak yönetilmeli, özellikle hemşirenin yürüttüğü sağlık programlarının; çalışan sağlığını geliştirdiği, üretimi arttırdığı, sağlık

Tablo 5: Cinsiyet ve İş Sağlığı Hemşireliği ile ilgili Ders Alma Durumuna Göre Bazı Değişkenlerin Dağılımı

Değişkenler	Erkek		Kadın		p	Ders alan		Ders almayan		p*
	n	%	n	%		n	%	n	%	
Hemşireliğin geniş bir çalışma alanı olduğunu düşünme	49	73,1	121	86,4	,020	47	83,9	123	82,6	,815
İş güvenliği ekibi içerisinde hemşire bulunduğunu düşünme	60	90,6	129	93,5	,511	53	98,1	134	90,5	,075
Hemşirenin işyerlerinde çalışması gerektiğini düşünme	66	91,1	130	92,9	,344	54	96,4	140	93,3	,519
İşyeri hemşireliği yapmak isteme	49	72,1	103	73,6	,818	43	76,8	109	72,7	,550
İşyeri hemşiresi olarak çalışmak için ne gerektiğini bilme	13	19,1	23	16,3	,615	20	35,7	16	16,6	,000
Çevre sağlığı ve acil tıp teknisyeninin iş sağlığı hizmetlerinde hemşire ile aynı işte çalışabilir olduğunu bilme	20	29,4	40	28,4	,876	18	32,1	40	26,5	,421
Çevre sağlığı ve acil tıp teknisyeninin iş sağlığı hizmetlerinde hemşire ile aynı işte çalışabilmesini doğru bulma	27	40,9	55	39,3	,824	21	37,5	60	40,5	,692
OSGB ve İSGB'nin ne olduğunu bilme	16	24,6	29	20,6	,513	25	44,6	19	12,8	,000
Hemşirelik mevzuatı içerisinde işyeri hemşireliğinin tanımlandığı bir yasa, yönetmelik, yönerge olduğu bilme	27	45,8	51	40,8	,525	33	62,3	43	33,3	,000

* Ki-kare

giderlerini azalttığı gerçeğiyle işçi sağlığını koruma ve geliştirmedeki rolü dikkate alınmalıdır (13-15). Çalışmada öğrencilerin büyük çoğunluğu iş sağlığı ve güvenliği ekibinde hemşire bulunduğunu ve işyerlerinde hemşirelerin çalışması gerektiğini belirtti. Öğrencilerin %17,6'sı en fazla iş sağlığı alanında çalışmaktan memnun olacaklarını belirtirken büyük çoğunluğu tedavi edici hizmetlerde çalışmaktan memnun olacağını ifade etti. Bunun nedeni öğrencilerin eğitimleri süresince uygulamalarını çoğunlukla tedavi edici hizmetlerde yapıyor olması olabilir.

İş sağlığı hemşireliği derslerinin lisans programlarına entegre edilmesi gerektiği belirtilmektedir (15,16). Bunun yanı sıra öğrencilerin %73,2'si işyerinde çalışmak istediğini ifade etmiştir. Günümüz koşullarında mesleğini yerine getirme ve iş sahibi olmanın zorluğunun farkında olan öğrencilerin görev alabilecekleri tüm alanlarda çalışmak istediklerini söylemek mümkündür. Kadınlarda hemşireliğin geniş bir çalışma alanı olduğunu düşünme fazla bulundu. Farklı işyerleri ile çalışma imkanı ve daha özerk çalışacağını düşünme öğrencilerin işyerinde çalışmayı isteme

nedenlerinin başında gelirken, tutarlı bir şekilde sabit işyerinin olmaması istememe nedenlerinde ilk sıralarda yer almıştır. Bireylerin ve grupların verimliliğinin artması, sağlığının iyileştirilmesi, korunması ve geliştirilmesi için genel sağlık yöntemleri ve hemşirelik pratiğini uygulayan işyeri hemşiresinin işi hastanede ya da hasta başında değil, tam tersine işçilerin çalıştığı işyerinde olduğu bilinmektedir (17).

Çalışmada öğrenciler iş sağlığı alanında çalışan bir hemşirenin kullanacağı hemşirelik rolünün en fazla eğitim olduğunu söylerken, bir çalışmada işyerinde çalışan hemşireler en düşük oranda sağlık eğitimini yaptığını söylemiştir (9). Öğrencilerin yarısı tedavi edici rolünü kullanacağını belirtirken, benzer şekilde işyerinde çalışan hemşireler %77 oranıyla en fazla poliklinik ve tedavi edici hizmet verdiğini söylemiştir (9). İşyeri hemşiresinin görevleri olarak en yüksek oranlarla çalışma ortamı ile ilgili sorunları saptama, sağlığı tehdit eden riskleri saptama, genel hemşirelik görevlerini yapma ifade edildi. Bir işyerinde işyeri hemşiresinin girişimlerinin %67,3'ünün tedavi işlemi, %23,1'nin izlem, %6,6'sının sağlık eğitimi/rehberlik/danışmanlık ve %2,8'inin vaka yönetimi olduğu (18), bir projede ise iş sağlığı hemşirelerinin %87'si tedavi ve prosedürler, %10'u sürveyans, %6'sı vaka

yönetimi ve %0,6'sı sağlık eğitimi, rehberlik ve danışmanlık hizmeti verdiği saptanmıştır (19). Öğrencilerin yanıtları ve yapılan çalışmalar gösterdi ki hemşireler çalıştığı her yerde tedavi edici hizmetleri öncelikli sunmaya devam etmektedir. Yapılan bir çalışmada işyeri hemşirelerinin periyodik muayene kavramı konusunda doğru bilgi verme oranı %84 olurken, meslek hastalıkları ile ilgili doğru bilgi verme oranı %35 olarak bulunmuştur (9). Başka bir çalışmada hemşirelik 3. sınıf öğrencilerinin işyeri hemşiresinin görevlerini bilme oranı %9,7'den yapılan eğitim sonrasında %69,4'e yükselmiştir (20). İş sağlığı hemşiresinin bir hastalığın veya yaralanmanın nedenini netleştirmesi gerektiği, çalışanların sonuçlarını iyileştirmek ve en kısa sürede işe geri döndürmekle yükümlü oldukları, iş sağlığı pratisyenleri, çalışanlar, işverenler ve meslektaşlarına erken tedavinin gerekli olduğunu öğretmede önemli bir role sahip oldukları bilinmektedir (21).

Hemşirelikle ilgili mevzuat içerisinde işyeri hemşireliğinin tanımlandığı bir yasa-yönetmelik var mı sorusuna %42,4 oranında var yanıtı verilirken, nedir sorusuna bir kişi Hemşirelik Yönetmeliği (2011) yanıtını verdi. Başka bir çalışmada hemşirelik 3. sınıf öğrencilerinin %6,5'i ulusal mevzuattan en az bir tane bilmiş bu oran eğitimden sonra yükselmiştir (20). Çalışmada OSGB ve İSGB'nin ne

olduğunu bilen %21,7 oranındadır. Benzer şekilde başka bir çalışmada hemşirelik 3. sınıf öğrencilerinin %21'i İSG kavramını bilirken, %82,3'ün İSG kavramını daha önce duymuş ancak iş sağlığının tanımı hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları belirlenmiştir (20). Çalışmada 4. sınıflarda OSGB ve İSGB'nin ne olduğunu bilme ve hemşirelik mevzuatı içerisinde işyeri hemşireliğinin tanımlandığı bir yasa-yönetmelik-yönerge olduğunu bilme fazla bulundu. Bunun nedeni iş sağlığı ile ilgili derslerin alınmış olmalarıdır. Ayrıca iş sağlığı ile ilgili ders alanlarda işyeri hemşiresi olarak çalışmak için ne gerektiğini bilme, OSGB ve İSGB'nin ne olduğunu bilme ve hemşirelik mevzuatı içerisinde işyeri hemşireliğinin tanımlandığı bir yasa-yönetmelik-yönerge olduğunu bilme fazla bulundu. İş sağlığı hemşiresi sayısını belirlemek için Ontario Mesleki Hemşireler Derneği üyesi hemşirelerle yapılan çalışmada iş sağlığı hemşirelerinin %27,7'sinin iş sağlığı hemşireliği diploması, %47,4'ünün iş sağlığı hemşireliği sertifikasına sahiptir (22).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğrencilerin büyük çoğunluğu hemşirenin iş sağlığı alanında çalışabileceğini bilmektedir. İş sağlığı alanıyla ilgili ders alan öğrencilerin bilgi düzeyleri daha fazladır. Çalışmak istedikleri alan ise

öncelikle tedavi edici hizmetlerdir. Bu durum eğitim süresince hastanelerde uygulama yapmalarının bir sonucudur. İş sağlığı hemşireliğinin daha görünür hale getirilmesi önem kazanmaktadır. İş sağlığı hemşirelerinin alana katkılarının görünür hale getirilmesi için bilimsel araştırmalar yapılması, öğrencilerin iş yerlerinde uygulama imkanı yakalayabilmesi önemlidir.

Sınırlılıklar

Çalışma bir üniversitenin hemşirelik öğrencilerini kapsamaktadır. Veriler öğrenci beyanlarını içermekte olup bilgi düzeyleri ölçülmemiştir.

KAYNAKLAR

1. Sağlık Bakanlığı. Hemşirelik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik [Internet]. Vol. 27515, TC Resmi Gazete. 2011. Available from: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/2174227%0Ahttp://www.transnational-dispute-management.com/article.asp?key=454%0Ahttps://litigation-essentials.lexisnexis.com/webcd/app?action=DocumentDisplay&crawlid=1&doctype=cite&docid=43+Tex.+Tech+L.+Rev.+757&srctype>
2. T.C. Resmi Gazete. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu. Vol. 52,

- 30/06/2012 tarih, 28339 sayılı Resmi Gazete. Ankara; 2012.
3. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. İşyeri Sağlık Birimleri ve İşyeri Hekimlerinin Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik. Resmi Gazete. 2003.
 4. Whitaker S, Baranski B. (Ed.) The role of the occupational health nurse in workplace health management. WHO Regional Office for Europe. Copenhagen; 2001.
 5. Güngörmüş Z. İş Çalışan Sağlığı ve Çalışma Güvenliği. In: Erci B, editor. Halk Sağlığı Hemşireliği. 2nd ed. Elazığ: Anadolu Nobel Tıp Kitabevleri; p. 242–62.
 6. Esin M, Aktaş E. İş sağlığı hemşireliği uygulama standartları. Türkiye Klin J Public Heal Nurs-Spec Top. 2016;2(2):8–13.
 7. Kuru N, Emiroğlu ON. İş sağlığı hemşireliği uygulamalarında birey ve aile odaklı bakım. Türkiye Klin J Public Heal Nurs-Special Top. 2017;3(2):83–87.
 8. Sağlık Bakanlığı. Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2019 [Internet]. Ankara: Sağlık Bakanlığı Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü; 2021. Available from: <https://sbsgm.saglik.gov.tr/Eklenti/40564/0/saglik-istatistikleri-yilligi-2019pdf.pdf>
 9. Tokur Kesgin M, Kublay G. İşyerinde çalışan hemşirelerin görevlerine ilişkin bilgi gereksinimlerinin belirlenmesi. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Derg. 2014;16–31.
 10. Nahcivan N. Araştırma konusu Belirleme, Literatür Tarama ve İnceleme. In: Erdoğan S, Nahcivan N, Esin E, editors. Hemşirelikte Araştırma. 3rd ed. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi; 2017. s. 31–63.
 11. Akça Ay F. Mesleki Temel Kavramlar. In: Akça Ay F, editor. Temel Hemşirelik Kavramlar, İlkeler, Kuramlar. 1st ed. İstanbul Medikal Yayıncılık; 2007. s. 35–55.
 12. Taylan S, Alan S, Kadioğlu S. Hemşirelik rolleri ve özerklik. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Derg. 2012;14(3):66–74.
 13. Karacan E, Erdoğan ÖN. İşçi sağlığı ve iş güvenliğine insan kaynakları yönetimi fonksiyonları açısından çözümsel bir yaklaşım. Kocaeli Üniversitesi Sos Bilim Enstitüsü Derg. 2011;(21):102–117.
 14. Nahcivan N, Erdoğan S, Esin MN. Türkiye'de iş sağlığı hemşireliği. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Derg. 1999;2(1):64–72.
 15. Esin MN. Türkiye'de iş sağlığı hemşireliği ve gelişmeler. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Derg. 2008;10(1):4–10.
 16. Topcu S, Ardahan M. Occupational

- health nursing and pioneer leaders from past to present. *Int J Caring Sci.* 2019;12(3):1931–1935.
17. Gökdemir N, Yıldız AN. İşçi sağlığı, iş güvenliği hizmetlerinde hemşirelik hizmetlerinin önemi. *İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi.* 2008;37(8):13–16.
 18. İşçi F, Esin MN. Bir İşyerindeki iş sağlığı hemşireliği girişimlerinin Omaha Hemşirelik Girişim Şeması ile değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Derg.* 2009;2(2):39–55.
 19. Koseoglu Ornek O, Esin MN. Occupational health nursing in Turkey: An international update. *Workplace Health & Safety.* 2015;63(1):33–38.
 20. Çelikkalp Ü, Varol Saraçoğlu G, Tokuç B. Hemşirelik öğrencilerinin iş sağlığı ve güvenliği hakkında bilgi düzeylerinin artırılması. *Namık Kemal Tıp Derg.* 2017;5(1):36–43.
 21. Foster D. Occupational health nurse practitioners' roles in workers' compensation. *AAOHN J.* 2008;56(5):185–187.
 22. Alleyne J, Bonner A. Occupational health nurses' roles, credentials, and continuing education in Ontario, Canada. *AAOHN J.* 2009;57(9):389–395.